

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20101 2500 EC Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat-generaal voor
Energie en Telecom**
Directie Energiemarkt

Bezuidenhoutseweg 30
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
T 070 379 8911 (algemeen)
www.ez.nl

Behandeld door
mevr. drs. C.P. de Zwaan MSc
T 070 379 6589
F 070 379 7841
c.p.dezwaan@minez.nl

Datum 13 augustus 2009

Ons kenmerk
ET/EM / 9130161

Betreft Reactie op kamervragen betreffende gasopslag Bergermeer

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen die zijn gesteld door het lid Vendrik (GroenLinks) over de mogelijke opslag van aardgas in Bergen (NH). De vragen werden mij toegestuurd op 10 juli 2009 onder nummer 2009Z13779.

1

Wat is de uitkomst van het gesprek dat u 9 juli 2009 heeft gehad met het college van B&W van de gemeente Bergen (NH) over de mogelijke ondergrondse opslag van aardgas in deze gemeente?

Antwoord

Tijdens het gesprek heb ik een goed inzicht gekregen in de zorgen van de gemeente Bergen omtrent de mogelijk vergrote kans op aardtrillingen en de mogelijke keuze voor een andere puttenlocatie dan het Meest Milieuvriendelijke Alternatief. Mede hierdoor heb ik besloten om bovengenoemde zaken nogmaals zorgvuldig te bekijken alvorens het rijksinpassingsplan naar buiten te brengen.

2

Heeft u een inventarisatie gemaakt van locaties die eventueel geschikt zijn voor de ondergrondse opslag van aardgas in Nederland? Zo ja, blijkt uit die inventarisatie dat Bergen de meest geschikte locatie is? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De mate van geschiktheid van een (uitgeproduceerd) gasveld voor gasopslag wordt bepaald door een aantal factoren: de eigenschappen van het reservoirgesteente, het beschikbare opslagvolume, de fase van gasproductie uit het reservoir, de geografische positie en de beoogde functie van de gasopslag (peakshaving, seizoensopslag). Op basis van deze factoren is geconcludeerd dat het gasveld Bergermeer zeer geschikt is voor gasopslag ten behoeve van de Nederlandse voorzieningszekerheid. Een conclusie die overigens precies overeenstemt met een omvangrijke inventarisatie van de Nederlandse gasvelden die al in 1994 is uitgevoerd in het kader van de gasopslag bij Norg (Aanvullend toetsingsadvies over het milieueffectrapport ondergrondse gasopslag Norg, commissie MER, 24 januari 1994, nr. 373-138). TAQA Energy bv. heeft reeds de benodigde vergunningen om het Bergermeer gasveld te exploiteren voor gasopslag.

3

Is er elders op de wereld ervaring opgedaan met grootschalige ondergrondse opslag van aardgas in lege aardgasvelden? Zo ja, waar en wat waren deze ervaringen?

Antwoord

Ja. Gasopslag in lege gasvelden kan beschouwd worden als een bewezen en veilige techniek. Er zijn honderden locaties op de wereld waar ondergrondse gasopslag plaatsvindt in gashoudende gesteentelagen. Het werkvolume van deze gasopslaglocaties is veelal beperkt tot enkele honderden miljoenen kubieke meters. De grotere gasopslaglocaties, met een werkvolume van meer dan 1,2 miljard kubieke meter, bevinden zich vooral in West-Europa (Nederland, Duitsland, Oostenrijk, Italië, Hongarije) en Oost-Europa (Oekraïne). De West-Europese gasopslagen met de grootste werkvolumes zijn gerealiseerd bij Rehden (Duitsland) en bij Norg (Nederland).

De ervaring met deze gasopslagen is positief, in die zin dat er zich in de opvulfase en bedrijfsfase geen voelbare aardtrillingen hebben voorgedaan. Evenmin was er sprake van lekkages. Van de gasopslag bij Norg is bekend, dat de bodemdaling die in de productiefase werd gemeten, tijdens de opvulfase voor een deel teniet werd gedaan, doordat de bodem weer iets omhoog kwam (ongeveer 4 cm).

4

Bent u op de hoogte van de zorgen die in Bergen leven over de lengte van de breuklijn die onder de gemeente loopt, de aardschokken die in het verleden hebben plaatsgevonden en de mogelijke risico's die ondergrondse aardgasopslag in dat verband met zich mee kan brengen? Zo ja, bent u bereid aanvullend onderzoek te laten doen naar de lengte van die breuklijn om deze zorgen zo mogelijk weg te nemen? Zo nee, bent u bereid zich van de zorgen op de hoogte te laten stellen?

5

Deelt u de mening dat het voor de hand ligt dat bij ondergrondse aardgasopslag vaker dan één keer aardgas in en uit het veld gepompt wordt (omdat er handel wordt gedreven met het gas) en de eventuele veiligheidsrisico's (meer risico's op bevingen) van het in- en uitpompen van het gas nader onderzocht zouden moeten worden? Zo ja, bent u bereid zulk onderzoek te laten doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord vraag 4 en 5

Ja, ik ben op de hoogte van de zorgen die er binnen de gemeente leven omtrent het mogelijk weer optreden van aardtrillingen. Op het moment bereid ik een extern onderzoek voor waarin seismische vraagstukken zullen worden onderzocht.

Overigens, handel in gas hoeft niet te leiden tot fysieke gasstromen zoals het in-

en uitpompen van gas uit een opslag. De Bergermeer gasopslag zou dienen als seizoensopslag; dit betekent dat gas in een cyclus van een jaar ongeveer één maal in- en uitgepompt zal worden.

6

Bent u op de hoogte van het toetsingsadvies van de commissie voor de Milieu Effect Rapportage (MER) waaruit blijkt dat de voorkeurslocatie van TAQA Energie BV niet het Meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) is? Zo ja, bent u bereid nader onderzoek te laten doen naar het MMA? Zo nee, kunt u aangeven waarom niet?

Antwoord

Ja, hiervan ben ik op de hoogte. De keuze voor de voorkeurslocatie zal gemaakt worden in het rijksinpassingsplan, dit besluit wordt mede gemaakt op basis van de MER. Ik zal mij verdiepen in de voor- en nadelen van de verschillende alternatieven. Ik zal op korte termijn een bezoek brengen aan de regio om zelf een beter beeld te krijgen van de algehele situatie.

7

Is Nederland al verplichtingen aangegaan voor het aankopen van Russisch gas? Zo ja, waar kan dat gas worden opgeslagen als zou blijken dat de Bergense locatie (nog) niet op tijd gereed of beschikbaar is?

Antwoord

Voorop moet worden gesteld dat de Nederlandse staat geen gas inkoopt. Gas wordt ingekocht (en verkocht) door partijen die actief zijn op de Nederlandse gasmarkt en zij kunnen daartoe contracten sluiten met producenten/handelaren, dan wel gas inkopen op de spotmarkt.

Indien wordt gedoeld op de mogelijke betrokkenheid van Gazprom bij de gasopslag Bergermeer, dan geldt dat er een Memorandum of Understanding (MoU) is gesloten tussen Taqa en Gazprom voor de samenwerking in het project Gasopslag Bergermeer. In het MoU wordt onder meer ingegaan op de levering van (een deel van) het benodigde kussengas door Gazprom.

8

Is het de bedoeling dat het Rijk gaat meebetalen aan het aanleggen van voorzieningen voor de gasrotonde? Zo ja, om welke kosten en wat voor bedragen gaat het dan?

De regering stelt zich op het standpunt dat investeringen in de gasrotonde uiteindelijk door marktpartijen moeten worden bekostigd, dan wel rechtstreeks, dan wel via de tarieven die bijvoorbeeld door de netbeheerders of de eigenaren van de opslagen in rekening worden gebracht. Wel ziet zij het als haar taak om voor een zo goed mogelijk investeringsklimaat te zorgen, bijvoorbeeld door een

gestroomlijnde vergunningverlening en door het promoten van Nederland in het buitenland als een aantrekkelijke locatie voor de aanlevering van en handel in gas. Dit is goed voor de Noordwesteuropese voorzieningszekerheid en leidt bovendien tot nieuwe economische activiteiten.

Over mijn inzet ten aanzien van de verdere ontwikkeling van de gasrotonde zal ik de Tweede Kamer na het zomer reces nader informeren.

9

Bent u bereid deze vragen uiterlijk half augustus 2009 te beantwoorden, zodat de informatie gebruikt kan worden door gemeenteraadsleden van Bergen in een gesprek met uw ministerie?

Antwoord.

Ja, hiertoe ben ik bereid.

(w.g.) Maria J.A. van der Hoeven
Minister van Economische Zaken